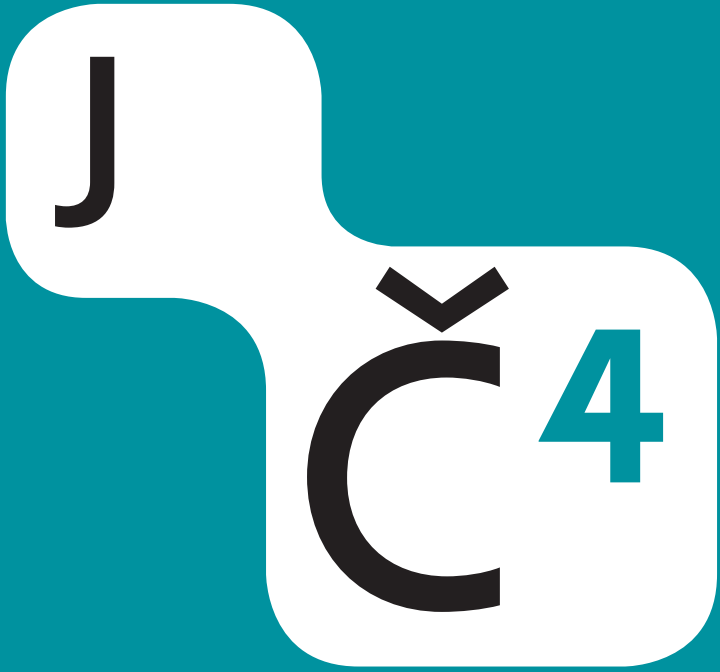

Jiří Černý
NAPŘESKÁČKU 4

Nejen hudební vzpomínky
z Klubu osamělých srdcí
seržanta Pepře
2017 a 2018

Jiří Černý
NAPŘESKÁČKU 4

Nejen
hudební vzpomínky
z Klubu osamělých srdcí
seržanta Pepře
2017 a 2018

galén

Všechna práva vyhrazena.

Tato publikace ani žádná její část nesmějí být reprodukovány, uchovávány v rešeršním systému nebo přenášeny jakýmkoli způsobem (včetně mechanického, elektronického, fotografického či jiného záznamu) bez předchozího souhlasu nakladatelství.

© Jiří Černý, 2023

Photo © Karel Cudlín/400 ASA, 2023

Typography © Luboš Drtina, 2023

© Galén, 2023

ISBN ePDF 978-80-7492-689-1 (zveřejnění 2023)

2017 →

Říkali

jsme mu Jarda, ti bližší možná Hnilda. Každopádně byl Jaromír Hnilička velký samorost a recesista. Jak se ostatně na brněnského kumštýře, jazzového trumpetistu i skladatele a vůbec dobrého ducha Orchestru Gustava Broma slušelo. Když 7. prosince 2016 zemřel, chyběly mu do pětaosmdesáti let pouhé dva měsíce.

Některé Hniličkovy nápady tančily na pomezí vážné hudby, jazzu a pusté srandy. Z toho rodu byl i jeho vynález hnilofon, dechový nástroj se šesti písty a čtyřmi korpusy. Jeden byl trumpetový, další hornový, klaksonový a poslední korpus vyvedený za záda hráče neboli takzvaná zpátečka. Podobně ujetý Hniličkův nápad byla čtvrttónová trubka.

Jestliže jeho nejznámější skladbou byla *Jazzová mše* z roku 1969, do historie české populární hudby se zapsal především jako aranžér *Odyseje*, monotematického alba Hany a Petra Ulrychových. *Odyseja* předběhla světový vývoj tak jako žádné jiné české album. Vznikla ještě dřív než anglické projekty *Jesus Christ Superstar* i *Evita* a téměř zároveň s jednou z prvních rockových oper *Tommy* od skupiny Who. Vyjít na deskách mohla vinou normalizace bohužel až o dvacet let později. Jaromír Hnilička tu jako aranžér objevně a citlivě spojil zvuk Bromova big bandu s rockovou skupinou Atlantis.

Jednou

jsem mluvil o lidech, kteří jsou solí nejen naší domoviny, ale celé planety země. Chtěl jsem tehdy dodat: té planety teplé a plavé, jak ji nazývá můj oblíbený básník Jiří Šotola. A v té chvíli jsem se zarazil. Je to určitě od Šotoly? Radši to nechám na jindy, až budu mít na ověřování víc času. Nakonec mi to zabralo skoro dva dny.

Volal jsem, psal jsem, ale když se na planetu teplou a plavou nechytala Šotolova dcera Jovanka ani jeho někdejší láska, aspoň jsem si oddechl, že jsem posluchače nebalamutil. Neporadili mi ani kamarádi, kritik Honza Lukeš nebo básník Pavel Šrut. Jarek Nohavica měl štěstí, že se s mým dotazem obrátil na básníka Petra Hrušku a ten zrovna seděl v kavárně se Šotolovým současníkem Karlem Šiktancem. Jenže autora planety teplé a plavé neznali ani oni.

Prozvonil jsem i další univerzitní odborníky z Brna a Olomouce, leč samá voda, vůbec nepřihořivalo. Možná by mi pomohl literární historik Jiří Brabec, kterého jsem kdysi pobavil svým tvrzením, že poetické jsou i fotbalové slalomy Josefa Masopusta. Ale Brabce jsem nesehnal. Překladateli Pavlu Dominikovi jsem rovnou řekl, ať nezkouší internet, tam už jsem ztratil dost času já. Obětavý Pavel mi odepsal za chvíli a citoval ze studie *Aliterace v české poezii, zvláště nejnovější* od literárního vědce Milana Blahynky. Tam ta planeta byla, i když bez udání autora. O dalším telefonátu jsem neváhal ani vteřinu: Pavla Plocková, bývalá knihovnice střední umělecko-průmyslové školy v Praze na Žižkově a stálá linka mé literární důvěry. Pavla spojení na pana Blahynku neměla,

ale její kamarádka, spisovatelka Jana Červenková, ano. Blahynkův mail jsem tak dostal z Brandýsa nad Labem o pár hodin dřív než z Brna od literárního vědce Jiřího Trávníčka.

Radostí jsem se málem zbláznil, když mi Milan Blahynka odepsal, že planeta teplá a plavá je od Jiřího Šotoly, hned z prvního verše jeho skladby *Bylo to v Evropě*. Vedle jiných nečekaně milých vět mi napsal Milan Blahynka i tuhle: „Po celý život mám dojem, že nikdo nečte, co píšu, tak mě váš dotaz moc potěšil.“ Konečně jsem mohl mnoha známým i neznámým oznámit, že akce *Hledáme planetu* skončila. Já se českou poezií profesionálně zabýval jen kratičce, před více než padesáti lety v Mladém světě. Ale Šotolu, Šiktance, Diviše, Bruknera, Brouska a jiné básníky z té doby mám rád dodnes – a některé další jsem si k nim přibral.

Přeju vám

jen taková dobrodružství, která nakonec dobře skončí. Takový pro mě byl před čtyřiceti lety téměř celý rok 1977. Začalo to dvanáctým lednem.

Ráno jsem jel do porodnice v Praze na Albertově očekávat svého prvního a jediného potomka. Cestou tramvají z Letné jsem se v Rudém právu začel do redakčního článku *Ztroskotanci a samozvanci*. Československá veřejnost se v něm poprvé dozvěděla, že existuje petice Charta 77. „Jde o protistátní, protisocialistický, protilidový a demagogický hanopis, který hrubě a lživě pomlouvá Československou socialistickou republiku a revoluční vymoženosti lidu.“ Tak psalo Rudé právo. Samotnou petici pochopitelně, jak bylo komunistickým zvykem, nikdy nezveřejnilo. Já ji už znal asi čtrnáct dní, protože mi ji dali přečíst Anička Šabatová a Petr Uhl. Znal jsem i první jména těch, kdo Chartu 77 podepsali. Jak tvrdilo Rudé právo, byla to „pestrá směsice lidských a politických ztroskotanců. Patří k nim V. Havel, člověk z milionářské rodiny, zavilý antisocialista, P. Kohout, věrný sluha imperialismu a jeho osvědčený agent... anarchistická a trockistická individua typu Uhla...“

Než mě tramvaj dovezla na náměstí I. P. Pavlova, proběhl mi hlavou kus života. Seznámení se sedmnáctiletým Václavem Havlem v tanečních a naše schůzka na podporu časopisu *Tvář*. Ze všech her Pavla Kohouta mě zvláště poznamenaly dvě. *Zářijové noci* jsme viděli spolu s Jirkou Dienstbierem v prvním ročníku našich univerzitních novinářských studií a citáty z nich jsme se ještě dlouho bavili. Kohoutova hra *Říkali mi soudruhu* z roku 1960, to

byl můj první skandál v redakci Mladého světa. Tenkrát tu hru strhal třeba i pozdější disident Sergej Machonin. Já se Kohouta zastal. Sice poněkud váhavě, přesto ale tiskárna musela na příkaz cenzury celou mou stránku vyhodit z rotačky a nahradit jiným materiálem.

A pokud jde o Petra Uhla, ještě jsem měl v živé paměti jeho stůl v Anglické ulici, kde jsem mu nerad, ale rozhodně odmítnul Chartu podepsat, protože jsem se bál, že mě komunisté už nenechají psát ani na volné noze, Jitce zakážou učit a její těhotenství, už tak od začátku komplikované, neskončí dobře. Na Albertově pro mě paní doktorka Renata Skleničková měla dobrou zprávu: že je to holčička. Já totiž kluka nechtěl. Kačenka sice přišla na svět ne úplně dopečená, ale inkubátor, lékárky a kojenecká vůle k životu nade vším zvítězily. Ti, co podepsali Chartu 77, to měli neskonale těžší. Celých třináct let jsem je nepřestal obdivovat a občas jsem se snažil jim aspoň trochu pomáhat.

Na samém kraji

Štědrého večera 2016, tedy v pravý podvečer, dokonal svůj život Jiří Smetana, producent, rockový muzikant, textař a jeden z nejobdivnějších, nejelegantnějších a nejdůvěryhodnějších lidí, s jakými jsem se kdy v české populární hudbě setkal. Přesto o něm budu i dnes mluvit jako o Jirkovi. Nikdy jsme si jinak neříkali a vždycky jsme se měli rádi.

Osud Jirkovi na rozloučenou připravil číslovkovou hru. Po půldruharočním kómatu v nemocnici Jirka zemřel osm dní po jednadmdesátých narozeninách a stejnou dobu po narození své jediné vnučky. Jirkova dcera Emma ji pojmenovala Lennon Marlene Haj. Dobře znala Jirkovu celoživotní slabost pro Johna Lennona. Snad všechny nekrology vyzvedávají z Jirkova odkazu text ke *Slunečnému hrobu*. Jistě to byl velký hit Vládi Mišíka. Dokonce jedna z událostí přelomu šedesátých a sedmdesátých let. Přesto jen pouhý střípek z jeho mimořádných činů. Po svém příchodu do Paříže v šestadvaceti letech se prosadil napřed jako diskžokej a potom i dramaturg slavného rockového klubu Gibus. V anketách odborníků býval zařazován mezi nejvlivnější osobnosti pařížské scény. Dovážel z Anglie rockery, kteří se dosud neprosadili ani doma. Například Stinga. Založil si vydavatelství Kampa a napsal pro ně i nazpíval písničku *Wall Of Kampa* na památku Lennonovy pověstné zdi na Kampě. Rád fotografoval a navrhoval i obaly desek. Po sametovém převratu si vyhlédl pro zahraniční kariéru romskou zpěvačku Věru Bílou a já nevěřil svým očím, když jsem přijel do Paříže a tvář rokycanské rodačky na mě

hleděla z plakátu v každé stanici metra. Dostal ji i se skupinou Kale do šestadvaceti zemí. Hráli i v newyorském Central Parku. Na festivalu v britském Readingu jsem viděl, jak Jirka nosil Věře první poslední, od jídla až po léky. Trpělivost mu došla, když jednou kvůli její předstírané nemoci musel zrušit sjednané koncerty v nejkrásnějším sále v Madridu i v newyorské Carnegie Hall.

Mně Jirka zařídil čtyři dny na festivalu v Rennes. Zařídil – to znamenalo letenky, nejrychlejší vlak na světě, krásný hotel, seznámení s francouzským ministrem kultury a tolik franků, že se nedaly utratit. Jirka nebyl žádný boháč a rovnou mě upozornil, že ve Francii jsou cédéčka drahá. Ale když jsem si zatelefonoval o nové album, poslal mi ho bleskově. Jak propagoval Petra Síse, výtvarníka usedlého v New Yorku, to by bylo na celou knížku. Když se zaposlouchal do mezzosopránu Kateřiny Kachlíkové, zprostředkoval jí nahrávání alb a na obalu ji vyfotografoval v přehozu, který pro ni kvůli tomu koupil.

Jirka Smetana se pro hudbu a umění vůbec prostě narodil. Na náš poslední oběd přišel před několika lety s tehdy skoro neznámými nordickými hůlkami a mě napadlo, že to s tou elegancí snad kapánek přehání. Teď je nosím, abych míň padal. Jak je vezmu do ruky, vždycky už mi budou připomínat Jirku Smetanu.

V nové knížce

o Paulovi McCartneym se dočítám mimo jiné to, že patrně nejbohatšího skladatele světa doteď pořád baví koncertovat po celé planetě. Až mu bude devadesát, rád by prý ještě dojel na vozičku před mikrofon a zazpíval. Paul byl vždycky trochu šprýmař, ale ty vozičky mi nejdou z hlavy. Vlastně vozičkáři. Vidám je kolem sebe i na svých poslechovkách často.

Ne každý má tu šťastnou povahu jako Markéta Fišerová a už vůbec málokdo má takového životního partnera, jakým je pro Markétu Marek Eben. Nebo jako byla dvojice, které jsem se tehdy nějak styděl zeptat na jména. Bezmála před čtyřiceti lety jsem v Olomouci výjimečně pořádal klasickou taneční diskotéku a nepustil jsem oči z nádherného páru. Vysoká dívka ladně držela v pravici ruku svého mládence, který seděl na vozičku a obtáčela ho kolem sebe. Vozičkáři, co jezdí na mé poslehovky, bývají plaší, skromní a tiší, jako by čekali, jestli se jim podívám přímo do očí, a teprve potom se ke mně rozjedou a přivítáme se, podáme si ruce a jsme navzájem šťastní, že jsme se zase sešli. V Brně nebo Přelouči už na to vysloveně čekám.

A taky si vzpomenu na první blízké vozičkáře v mém životě, babičku a dědečka Papežovy. Chudší voziček, než na jakém jezdila babička doma v Rumunské ulici nebo potom u tety Věry Novákové ve Veltrusích, už nikdy nevidím. Babičce museli amputovat nohu a dědeček jí vyrobil vozík z koleček a prken, na která připevnil starou kuchyňskou židli s opěradlem. Na něm ji taky s rodinou Novákových doopatrovali. Obklopená takovou láskou

dožila se sedmdesáti osmi let moje babička Marie, sestra Jeníka Nového, statečného sokola, který v kuželně na Proseku ukrýval v roce 1942 nepoužitou bombu pro esesáckého generála Reinharda Heydricha.

Jako studenti

jsme si dělávali z docenta Vladimíra Klimeše většinou legraci. Z jeho věčně pomačkaného tmavomodrého obleku i z toho, jak s námi jednal. Nejdřív nám postupně ze stránkových obtahů přečetl celou svou budoucí knížku *Počátky českého a slovenského novinářství*. Na poslech byla ještě hůř stravitelná než na čtení. Dodatečným pohledem do svého vysokoškolského indexu z let 1955 až 1960 sice zjišťuju, že mi docent Klimeš ze všech novinářských zkoušek dával výbornou, ale na chlubení to moc není. Co si o svých studentech myslel, dával občas najevo třeba shovívavým upozorňováním typu: „Chlapci! Komuna a komunismus – neplést!“

Za první republiky vystudoval práva a jeho oblíbenou řečí byla zjevně francouzština. Všechny názvy francouzských novin taky vyslovoval s obzvláštní zálibou. Vedle takových es, jako byli reportér František Gel, bohemista Karel Krejčí, historik Robert Kvaček nebo anglistka Riza Nováková, se mi Klimeš zdál sotva druhá liga. Bylo mi devatenáct, oplýval jsem suverenitou a trpěl myšlenkovou přenáhleností. Nedošlo mi, že Vladimír Klimeš tu katedru novinářství na filologické fakultě Univerzity Karlovy vydupal pouhý rok před mým příchodem, že pro ni horko těžko sehnal jediného řádného profesora, bohemistu Františka Jílka, a že měl vedle smůly s několika mladicky nevědomými asistenty vysloveně šťastnou ruku na excelentní externisty, historika Alexandra Orta nebo ekonomického geografa Josefa Hůrského.

Vysmíváný Klimeš mi navíc dvakrát osobně pomohl, abych vůbec dostudoval. Prvně koncem roku 1957, kdy si

mě zavolal potom, co jsem v rámci praktických cvičení přihlížel vysloveně zpolitizovanému soudu s tanečnický rock'n'rollu v kavárně Mánes. Pustil jsem si tam pusu na špacír, rozzlobil jsem tím jednoho staršího novináře a ten se na mě rozkřikl, že si to vyřídí s docentem Klimešem. I stalo se. Vladimír Klimeš si mě pozval k sobě a otcovsky mi domlouval: „Ten člověk je zlý a mstivý, dávejte si před ním pozor. Já bych o vás nerad přišel.“ Rok nato jsem si kvůli neshodám se svým otcem potřeboval už začít sám vydělávat. Ale na žádné dálkové studium jsem přecházet nechtěl. Chtěl jsem pracovat v deníku Československý sport a fakultu přitom dostudovat normálně. Docent Klimeš kývnul, po něm i proděkan Miroslav Drozda a já to všechno nějak stihnul. Ten novinář, co na mě žaloval Klimešovi, se zjara 1968 čile hlásil k obrodnému procesu a neztratil se ani po listopadu 1989.

Mnou nedoceněn a nezapomenut dožil se dvaadevadesáti let. Docent Vladimír Klimeš zemřel v roce 1983, o devatenáct let mladší. Mezi jeho žáky patřili takoví novináři jako Petr Hořejš, Jiří Dienstbier, Jiří Hanák, Agáta Pilátová, Miloslav Jenšík, Jindřich Beránek, Rudolf Křesťan, Michal Novotný nebo Petr Feldstein.

Anglický rocker

Phil Collins byl pro své posluchače nejdřív bubeníkem skupiny Genesis, potom i náhradníkem za Petera Gabriela v úloze zpěváka a posléze jedním z nejúspěšnějších sólových zpěváků na světě. Já jsem si navíc s Philem Collinsem osobně psal. Dokonce o penězích. To koukáte! To bylo zkraje roku 1991.

Byl jsem tehdy šéfredaktorem Rock & Popu. Co se tisklo v našem čtrnáctideníku, o tom rozhodoval hlavně můj mladý zástupce Vojtěch Lindaur. Moje šéfování spočívalo víceméně v úctě mých redaktorů k mým šedinám a k mé domnělé důvěryhodnosti. Tak vznikl taky Lindaurův nápad, abych poprosil bohatého Phila Collinse o nějaký příspěvek našemu chudému Rock & Popu. Co jsem Collinsovi přesně napsal, to už nevím. Každopádně jsem přiložil výtisk našeho druhého čísla ročníku 1991. Collins tam byl na titulní stránce a uvnitř o něm byl můj dlouhatánský materiál nazvaný *Multirocker*. Dojem, jaký to na Collinsovy manažery udělalo, vyjádřili částkou, kterou nám poslali šekem: 500 liber. To bylo radosti u nás na Malé Straně v Hellichově ulici!

Časopis vydržel dodnes, pravda, coby měsíčník s jiným názvem a zcela jinými redaktory. Já už čtvrt století šéfuju sám sobě a rozhoduju hlavně o tom, co, kdy, kde a komu budu hrát. Phila Collinse často vozím vedle sebe v autě. Na cédečkách.

Nedávno

jsem tady chválil slušnost dopravních strážníků a naopak si stěžoval na neúčinnost parkovacích karet u nás na Letné. Jednou v noci jsem potom při svém marném hledání volného místa skončil až u Puškinova náměstí. To jsou od našeho domu bratru tak dva kilometry. Pokud bratr chodí tak mizerně jako já, je to k vzteku. Aby toho nebylo málo, za denního světla se pak ukázalo, že jsem i tak zaparkoval špatně a dostal jsem pokutu.

To už bylo na mou ženu moc a nařídila mi, abych si zažádal o invalidní průkaz. Moc jsem se k tomu neměl, už jednou jsem dopadl jak sedláci u Chlumce. Ale než poslouchat Jitčino hubování, radši jsem napsal úřadům. A ony mi vyhověly. Blízká místa pro invalidy jsem našel hned dvě. Než jsem je mohl použít, někdo vyrval z chodníku příslušnou značku. Jiná nejbližší byla až na druhém konci Letenské pláně. Aspoň něco. Zároveň jsem zažádal o parkovací místo jen pro sebe a svou poznávací značku. Uběhlo více než půl roku, ale protože si mě čas od času někam zavolali cosi podepsat, měl jsem pocit, že se aspoň něco děje a v noci jsem ten svůj kilometr belhal radostněji.

Na Tři krále Jitka prohlásila, že musím někam zavolat, jestli na to nezapomněli. A právě toho večera mi někdo umístil přesně před náš dům slibovanou značku s mojí espézetkou. Možná že ji přinesli ti tři králové. Kdyby se spolumajitelé našeho čtyřpatrového domu ještě navíc shodli na stavbě výtahu, jaký většina domů kolem už má, začnu snad v našem čtvrtém patře věřit na zázraky.

Jedním

z nejuctívanějších bůžků této doby je elektronická pošta neboli e-mail. Já mailuju, ty mailuješ, všichni mailují. Dopisů v poštovní schránce ubývá. Chcete po někom fotografii nebo nějaký doklad. Prý vám to naskenuje. Jenomže já na svém počítači nemám skener a nechci si ho pořizovat. Když někomu opravdu tak záleží na tom mi něco poslat, ať to vloží do obálky. Na poštu u nás na Letné to mám dvě stě metrů a rád se projdu. Dopisy rozřezávám taky rád a rozbalováním balíků se cvičím v šikovnosti s nůžkami a nejostřejším nožem. To jsou taky poslední zbytky, které mi ze starého poštovníctví zůstaly.

Kdybych ale šel ve všem hlavou proti zdi, hlava by to nevydržela a všechny moje články by přicházely do redakcí s křížkem po funuse. Takže i já mailuju. Já, který začínal coby novinářský elév v dobách, kdy svatyní každé redakce byla místnost s dálnopisem. Do ní taky vedly roury potrubní pošty. Nepamatuju, že by do redakce někdy nedorachotily včas patrony, ve kterých byly papíry se zprávami, co je tam vložili v Československé tiskové kanceláři v Opletalově ulici. Patrony by dokázal otevřít i šimpanz.

Ale ovládat dálnopis, na to byli v redakci deníku Československý sport dva velmistři, dva Honzové: lehkotletický tabulkář Popper a šermíř Sokol. Oba uměli několik světových řečí. Honza Sokol v tom měl trochu navrch. Byl převelice mluvný a lidový, pravý opak svého bratra Aloise Sokola. Aby nedošlo k omylu: žádná pokrevní přízeň s filozofem Janem Sokolem. Ale právník a někdejší ministr Tomáš Sokol je Honzovým synovcem. Zatímco

Honza Popper každý večer lovil z nadšenců, posedlých lehkou atletikou jako on, výsledky kdejakého závodu i v nejzapadlejším stadiónu na světě, jeho kolega ze zahraničního oddělení Honza Sokol se pídil jenom po tom, oč stál šéfredaktor Karel Marek. A to byla politika. V padesátých letech výlučně politika naše, mírová, bojující s tou kapitalistickou, štvavou válečnickou. Nerad bych přeháněl, ale mně se tehdy zdálo, že smutným hrdinou každé druhé Sokolovy zprávy, škůdcem světového sportu číslo jedna byl Willi Daume, předseda německého olympijského výboru. Honza ty zprávy tahal z dálnopisu jaksi bez zájmu, zato s jistotou, že z nich do zítřejších novin udělá nejmíň jednosloupek, ale třeba i úvodník. Byla to už taková rutina, že mě to ani nerozčilovalo. Svět věděl své, ostatně Honza, myslím, taky.

Dnes má Willi Daume v Mnichově i náměstí. Zato kamarádské tlachání s Honzovými zahraničními kolegy jsem v dálnopisu vesele sledoval. To bylo samé bibi, baby, hallo, ciao, dolce sogni – prostě čirá radost z hovorového jazyka a z překonávání vzdáleností. Na dálnopisu se nedalo opravovat a i ty překlepy byly lidské. Dnešní maily můžete vylepšovat, jak dlouho máte čas. Většinou jsou ale studené jak psí čumák. Proto si tak rád čtu třeba elektronickou poštu od Vény Ledinského, který mi z ničeho nic, jen tak pro radost, pošle fotografie Prahy z předminulého století. Anebo od mého kamaráda a počítačového poradce Petra Smetánky. On mi sdělí nejen co, kdy, kde a jak, ale taky která zpěvačka má zvlněný hlas i boky. Protože ale Petr nevyznává estetickou polygamií, většinou setrvává u Beth Hartové. Což mi nevádí. Ba právě naopak.

Přátelství

s hercem Michalem Pavlatou mě provázelo přes třicet roků. Říkali jsme si Michale a Jirko, pořád jsme si vykali a v ledasčem jsme se vůbec neshodli. Například v politice. Nebo v tom, co by měla dělat Rada Českého rozhlasu.

Zezačátku, na dálku, a to trvalo dlouho, jsem v Michalovi viděl jen nevýrazného herce a hvězdu rozhlasového seriálu *Písničky pro Petra a Lucii*. Seriál měl velký ohlas, mně připadal jako velký kýč. Na film *Bylo čtvrt a bude půl*, kde Michal hrál hlavní roli začínajícího zpěváka, jsem šel proto, že to vlastně byl příběh Václava Neckáře. Písničky zpíval Neckář, pusy otevíral Pavlata. Vlastně takový obrácený dabing. Koho by tehdy napadlo, že Michal jednou nadabuje pět a půl tisíce rolí. Jestli se nepletu, nakonec nás s Michalem dala dohromady jeho žena, autorka pěkných rozhlasových her a ještě lepších literárních pořadů Eva Svobodová. Jejím vzdělání Michal nestačil, ale ona si pochvalovala, že je hodný. A to opravdu byl.

Americký spisovatel Stephen Crane prohlásil, že „přítel je, kdo o vás ví všechno a má vás pořád stejně rád. Je to osoba, s kterou se odvažujete být sám sebou.“ To se nám s Michalem Pavlatou nějak záhadně dařilo.

Po sametovém převratu mě překvapil svým psaním. Ludvíka Vaculíka ještě víc. Ten jednou napsal, že nejlepší z autorů podčárníků v Lidových novinách se jmenuje Pavlata. To jsem Michalovi moc přál, i když se mi třeba Josef Klíma líbil víc. To nejhezčí přišlo potom, možná v době, kdy Michal přestal pít. V Činoherním klubu se z něj konečně stala jevištní osobnost. Bolek Polívka

o něm řekl, že je jeden z nejlepších neznámých herců, které zná. A já jsem poprvé svému kamarádovi k jeho výkonům upřímně gratuloval. Michal mi do telefonu rád vyprávěl o hudbě, o svých žácích na fakultě nebo o tom, co ho zrovna rozčílilo. Jednou pro mě do České televize zadarmo namluvil omluvu, kterou mi nařídil soud po mé prohrané občanskoprávní při. I když si vítězná protistrana nakonec prosadila svou placenou inzerci za 300 tisíc korun, na Michalově gestu to nic nezkazilo.

Že je těžce nemocný, o tom se mi nikdy ani nezmínil a já bulvár nečtu. Až nastal 21. leden 2017 a Michal, o půl generace mladší než já, už nebyl. Já už si to ale zařídím, abychom spolu byli i teď. Aspoň jednou za čas u televize při britských válečných dokumentech. Bez historie bych se cítil ošizený a podle Michalova hlasu se učím frázovat souvětí a správně se nadechovat.

Dokud

publicista a překladatel Alexej Kusák ještě žil, moc se o něm nepsalo. A když 17. ledna 2017 zemřel, málokdo si toho všiml. Knihu svých vzpomínek zřejmě nedopsal. Věřím, že by byla velezajímavá. A nejen proto, že to byl synovec Gottwaldova zetě Alexeje Čepičky a partner Věry Jirousové, než si vzala Magora.

Já Alexeje Kusáka poznal zkraje šedesátých let po svém příchodu do redakce Mladého světa. Měl za sebou tehdy běžné období marxistického intelektuála i nezas tak běžné procitnutí. Předě mnou se tyčila hora kulturních faktů, které mi chyběly, a tak jsem je lovil, kde se dalo, hlavně v ediční řadě Československého spisovatele *Otázky a názory*. Tam jsem se dostal i ke knížce *O užitém umění*. Kusák byl jedním ze čtyř jejích autorů. Když jsme se začali občas vídat, byl už v literárních kruzích slavný svou polemikou s Eduardem Goldstückerem, iniciátorem liblické konference o Franzi Kafkovi. Tomu jsem tehdy nerozuměl ani za mák. Kusákovi jsem byl vděčný, že mě vůbec bral vážně. Přece jen byl o sedm let starší a já se teprve přeučoval ze sportovního redaktora na kulturního. Snad jsme si dokonce tykali. Za pražského jara 1968 šéfoval časopisu Student. Spolu s redaktory Petrem Feldsteinem a Tomášem Pěkným otiskli rozhovor s exilovým novinářem Pavlem Tigridem. To bylo pro komunisty jak muleta pro býka.

Po invazi sovětských vojsk odešel Alexej Kusák do Německé spolkové republiky. Vrátil se bez fanfár a nikam se netlačil. Takový byl ostatně celý život. V nakladatelství Torst mu vydali dost výjimečnou knížku *Kultura a politika v Československu 1945–1956*. Rychle se vyprodala.

Před několika lety jsme se náhodou potkali. Začal se mi připomínat, tak jsem ho ujistil, že si ho pořád pamatuju dobře. Bylo u toho víc lidí a před nimi mi přišlo hloupé děkovat mu za to, jak hezky se ke mně v šedesátých letech choval. Teď mě mrzí, že jsem to neudělal.

Jubileum

Charty 77, petice za dodržování lidských práv, není na stránkách novin jenom ve znamení jejich signatářů, ale taky těch, kteří podepsali opačný dokument, takzvanou antichartu. Bylo jich přes sedm tisíc. Drobným písmem se všechna jejich jména vejdou do jedné sobotní přílohy. Nejsou to příjemné seznamy. Co si o nich asi tak pomyslí kdokoli, komu dnes není nejmíň padesát?

Říkalo se té době normalizace. A za normální se považovalo, když umělci, vědci nebo pedagogové pateticky bouřili proti textu, který téměř nikdo z nich nečetl. Nikdy předtím jsem nezažil mezi svými známými tolik strachu, studu a ponížení. Kamarádka z divadla marně utekla před podpisováním na toaletu, došli si pro ni i tam. Někteří ředitelé škol a šéfredaktoři brali tu hanbu na sebe, aby před ní ochránili své podřízené. Jiní se vymlouvali na Wericha a jiné národní umělce. Já nepodepsal antichartu z několika důvodů, ale sluší se přiznat, že mě k tomu ani nikdo nenutil. To bych leda musel někam telefonovat, nebo dokonce dojít sám od sebe.

Ale většinou právě skrze ty zmanipulované a dnes tak lehce odsuzované signatáře jsme se my, jakoby neušpinění, pak mohli přec jen dostávat k nějaké drobné intelektuální práci. Abych mluvil z vlastní zkušenosti: mnohem víc mi občas škodili ti, co antichartu nepodepsali. A ve výjimečných případech dokonce i ti, kteří podepsali Chartu, ale pak si se mnou jejím jménem vyřizovali osobní účty, které neměly s žádnými podpisy nic společného. Byla to hrozná doba a zaplat Pánbůh za každého, kdo v ní dokázal jakkoli pomáhat druhým.